

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనవింశః సర్గః ॥

శ్రీరామకైకేయాసంవాదో వనగమనమంగీకృత్య శ్రీరామస్య మాతురాజ్ఞాం
గ్రహీతుం తత్సన్నిధౌ గమనం

తదప్రియమమిత్రఘ్నో వచనం మరణోపమం ।
శ్రుత్వా న వివ్యథే రామః కైకేయాం చేదమబ్రవీత్ ॥ 2.19.1 ॥

ఏవమస్తు గమిష్యామి వనం వస్తుమహం త్వితః ।
జటాచీరధరో రాజ్ఞః ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ ॥ 2.19.2 ॥

ఇదం తు జ్ఞాతుమిచ్ఛామి కిమర్థం మాం మహీపతిః ।
నాభినందతి దుర్ధర్షో యథాపూర్వమరిందమః ॥ 2.19.3 ॥

మన్యుర్న చ త్వయా కార్యో దేవి బ్రూమి తవారతః ।
యాస్యామి భవ సుప్రీతా వనం చీరజటాధరః ॥ 2.19.4 ॥

హితేన గురుణా పిత్రా కృతజ్ఞేన నృపేణ చ ।
నియుజ్యమానో విస్త్రబ్ధః కిం న కుర్యామహం ప్రియం ॥ 2.19.5 ॥

అలీకం మానసం త్వేకం హృదయం దహతే మమ ।
స్వయం యన్నాహ మాం రాజా భరతస్యాభిషేచనం ॥ 2.19.6 ॥

అహం హి సీతాం రాజ్యం చ ప్రాణానిష్ఠాన్ ధనాని చ ।
హృష్టో భ్రాత్రే స్వయం దద్యాం భరతాయ ప్రచోదితః ॥ 2.19.7 ॥

కిం పునర్మనుజేంద్రేణ స్వయం పిత్రా ప్రచోదితః |
తవ చ ప్రియకామార్థం ప్రతిజ్ఞామనుపాలయన్ || 2.19.8 ||

తథాశ్వాసయ హ్రీమంతం కింత్విదం యన్మహీపతిః |
వసుధాసక్తనయనో మందమశ్రూణి ముంచతి || 2.19.9 ||

గచ్ఛంతు చైవానయితుం దూతాః శీఘ్రజవైర్హయైః |
భరతం మాతులకులాదద్యైవ నృపశాసనాత్ || 2.19.10 ||

దండకారణ్యమేషోఽహం గచ్ఛామ్యేవ హి సత్వరః |
అవిచార్య పితుర్వాక్యం సమా వస్తుం చతుర్దశ || 2.19.11 ||

సా హృష్టా తస్య తద్ వాక్యం శ్రుత్వా రామస్య కైకయా |
ప్రస్థానం శ్రద్ధధానా సా త్వరయామాస రాఘవం || 2.19.12 ||

ఏవం భవతు యాస్యంతి దూతాః శీఘ్రజవైర్హయైః |
భరతం మాతులకులాదిహోవర్తయితుం నరాః || 2.19.13 ||

తవ త్వహం క్షమం మన్యే నోత్సుకస్య విలంబనం |
రామ తస్మాదితః శీఘ్రం వనం త్వం గంతుమర్హసి || 2.19.14 ||

వ్రీడాన్వితః స్వయం యచ్ఛ నృపస్త్వాం నాభిభాషతే |
నైతత్ కించిన్నరశ్రేష్ఠ మన్యరేషోఽపనీయతాం || 2.19.15 ||

యావత్త్వం న వనం యాతః పురాదస్మాదతిత్వరం |
పితా తావన్న తే రామ స్నాస్యతే భోక్ష్వతేఽపి వా || 2.19.16 ||

ధిక్ష్మమితి నిఃశ్వస్య రాజా శోకపరిపుతః |
మూర్చ్ఛితో నృపతత్ తస్మిన్ పర్యంకే హేమభూషితే || 2.19.17 ||

రామోఽప్యుత్థాప్య రాజానం కైకేయాభిప్రచోదితః |
కశయేవ హతో వాజీ వనం గంతుం కృతత్వరః || 2.19.18 ||

తదప్రియమనార్యాయా వచనం దారుణోదయం |
శ్రుత్వా గతవ్యథో రామః కైకేయాం వాక్యమబ్రవీత్ || 2.19.19 ||

నాహమర్థపరో దేవి లోకమావస్తుముత్సహే |
విద్ధి మామృషిభిస్తుల్యం విమలం ధర్మమాస్థితం || 2.19.20 ||

యత్ తత్రభవతః కించిచ్ఛక్యం కర్తుం ప్రియం మయా |
ప్రాణానపి పరిత్యజ్య సర్వథా కృతమేవ తత్ || 2.19.21 ||

న హ్యతో ధర్మచరణం కించిదస్తి మహత్తరం |
యథా పితరి శుశ్రూషా తస్య వా వచనక్రియా || 2.19.22 ||

అనుక్తోఽప్యత్రభవతా భవత్యా వచనాదహం |
వనే వత్స్యామి విజనే వర్షాణీహ చతుర్దశ || 2.19.23 ||

న నూనం మయి కైకేయి కించిదాశంససే గుణాన్ |
యద్ రాజానమవోచస్త్యం మమేశ్వరతరా సతీ || 2.19.24 ||

యావన్మాతరమాప్యచ్ఛే సీతాం చానునయామ్యహం |
తతోఽద్యైవ గమిష్యామి దండకానాం మహద్ వనం || 2.19.25 ||

భరతః పాలయేద్ రాజ్యం శుశ్రూషేచ్ఛ పితుర్యథా |
తథా భవత్యా కర్తవ్యం స హి ధర్మః సనాతనః || 2.19.26 ||

రామస్య తు వచః శ్రుత్వా భృశం దుఃఖగతః పితా |
శోకాదశక్నువన్ వక్తుం ప్రరురోద మహాస్వనం || 2.19.27 ||

వందిత్వా చరణౌ రాజ్ఞో విసంజ్ఞస్య పితుస్తదా |
కైకేయాశ్చాప్యనార్యాయా నిష్పపాత మహాద్యుతిః || 2.19.28 ||

స రామః పితరం కృత్వా కైకేయాం చ ప్రదక్షిణం |
నిష్క్రమ్యాంతఃపురాత్ తస్మాత్ స్వం దదర్శ సుహృజ్జనం || 2.19.29 ||

తం బాష్పపరిపూర్ణాక్షః పృష్ఠతోఽనుజగామ హ |
లక్ష్మణః పరమక్రుద్ధః సుమిత్రానందవర్ధనః || 2.19.30 ||

ఆభిషేచనికం భాండం కృత్వా రామః ప్రదక్షిణం |
శనైర్జగామ సాపేక్షో దృష్టిం తత్రావిచాలయన్ || 2.19.31 ||

న చాస్య మహతీం లక్ష్మీం రాజ్యనాశోఽపకర్షతి |
లోకకాంతస్య కాంతత్వాచ్ఛీతరశ్మేరివ క్షయః || 2.19.32 ||

న వనం గంతుకామస్య త్యజతశ్చ వసుంధరాం |
సర్వలోకాతిగస్యేవ లక్ష్మ్యతే చిత్తవిక్రియా || 2.19.33 ||

ప్రతిషిధ్య శుభం ఛత్రం వ్యజనే చ స్వలంకృతే |
విసర్జయిత్వా స్వజనం రథం పౌరాంస్తథా జనాన్ || 2.19.34 ||

ధారయన్ మనసా దుఃఖమింద్రియాణి నిగృహ్య చ |
ప్రవివేశాత్మవాన్ వేశ్మ మాతురప్రియశంసివాన్ || 2.19.35 ||

సర్వోఽప్యభిజనః శ్రీమాన్ శ్రీమతః సత్యవాదినః |
నాలక్షయత రామస్య కంచిదాకారమాననే || 2.19.36 ||

ఉచితం చ మహాబాహుర్న జహౌ హర్షమాత్మవాన్ |
శారదః సముదీర్ణాంశుశ్చంద్రస్తేజ ఇవాత్మజం || 2.19.37 ||

వాచా మధురయా రామః సర్వం సమ్మానయంజనం |
మాతుః సమీపం ధర్మాత్మా ప్రవివేశ మహాయశాః || 2.19.38 ||

తం గుణైః సమతాం ప్రాప్తో భ్రాతా విపులవిక్రమః |
సౌమిత్రరనువవ్రాజ ధారయన్ దుఃఖమాత్మజం || 2.19.39 ||

ప్రవిశ్య వేశ్మాతిభృశం ముదా యుతం
సమీక్ష్య తాం చార్థవిపత్తిమాగతాం |
న చైవ రామోఽత్ర జగామ విక్రియాం
సుహృజ్జనస్యాత్మవిపత్తిశంకయా || 2.19.40 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే ఏకోనవింశః సర్గః ||